

TRIBUNA

ŠT. 6
LETNIK XXI

LJUBLJANA
24. NOVBRA 1971
CENA 1 dinar

SVOBODA
JE SVOBODA
TISTIH, KI
MISLIJO
DRUGAČE
(ROSA LUXEMBURG)

WOMEN'S LIBERATION – ZA ŽENSKO ENAKOPRAVNOST

Juliett Mitchell

Položaj ženske se razlikuje od položaja katerekoli socialne skupine za to, ker ne pripada nobeni enotni, zaključeni skupini, ampak je bistven in nezamenljiv del neke celote – človeške vrste. Zato se izkoriščanje ženske bistveno razlikuje od izkoriščanja drugih socialnih skupin. Če prav je njena ekonomska, socialna in politična vloga le obrobna, je te meljnega pomena za človeški obstoj. Položaj ženske je podoben položaju zatirane manjšine. Vendar je ženski dan njen popolnoma lastni svet – družina. Kot ženska sama se zdi tudi družina popolnoma nara ven fenomen, v resnici pa je družina kulturna kreativna institucija. „Prava“ ženska in „prava“ družina sta podobi miru in sreče: v resnici sta lahko zatočišče nasilja in obupa.

Ronnie Lihtman

(Iz: Women, The Longest Revolution)

Womens Liberation ni gibanje hladnih, trdih žensk brez čustev, ki sov razijo in se norčujejo iz „nesvobodnih“ sester, kot domnevajo nekateri. Niti ni gibanje, ki zahteva „takojšnjo osvoboditev“; ni nujno, da ženske zapuste svoje može in ljubimce, otroke ali da odvržejo vsa koz metična sredstva, da spijo ena z drugo. V resnici se morajo tudi najbolj zaposlene neprestano boriti za to, da bi jim uspelo premagati različna ustaljena mnenja, katerim se morajo podrežati.

Osvobajanje je stalen proces, za žensko pomeni predvsem konec njene osamljenosti in izolacije od ostalih žensk. Vendar bi bilo osvobajanje nemogoče in boleče brez podpore vseh oziroma večje skupine. Da bi si zagotovile to podporo, so ženske organizirale „Malo skupino“, moč celotnega gibanja, v katerem se združujejo in rastejo v skupnost.

V začetku so bili naši razgovori neorganizirani in konfuzni, dokler nis mo spoznale, da moramo začeti z našo največjo politično močjo – z življenjem. In odkrile smo, da je najboljši način govoriti med seboj o našem življenju, o mladosti, o družini, o navadah, o ljubimcih, možeh, karieri. Ta način je revolucionaren, je torej način, s katerim lahko pre magamo eno najbolj zakoreninjenih mnenj v naši družbi – mnenje, da predstav, ki jih ima vsaka o sebi, ne more razumeti nihče drug. Da je treba torej osebne probleme obravnavati izolirano, na samem. V prete klih mesecih je bilo vsako srečanje posvečeno eni izmed nas, poslušale smo jo in se pogovarjale o njenem življenju. Za mnoge je to odkrivanje same sebe zahtevalo velik duševni napor in kompromitiranje. V naši družbi je vedno tvegano odreči se gotovosti anonimnosti. Vendar se je ta strah izkazal kot neutemeljen.

Največje spoznanje, ki sem si ga pridobila, pa je, da dinamična ženska ni neka redkost, ni odklon od „naravnega“ reda. Koncept osvobajanja ter vključevanje v to gibanje sta prinesla globoke spremembe v življenje mnogih žensk.

KRIVA ZAVEST

Da se ljudje ne zavedajo zapostavljanja žensk, je resen problem, vendar bo sčasoma, ko se bo naše gibanje razširilo in uveljavilo, rešen. Med naj bolj zgrešenimi teorijami je za naše gibanje najbolj zgrešena in zahrbtna ta, da ženske zapostavljajo same sebe. Ta tip krive zavesti ima dva vidi ka. Prvi: obdolžene so, da same gojijo svoje zapostavljanje. Vsaka žen ska iz vsakega socialnega razreda, ki vztraja na tem, da bi dosegla neko raven, na kateri bi bila enaka moškemu, mora biti pripravljena na to, da bo v naši družbi ostala osamljena.

Ti problemi so resničnost, niso psihološki niti samo mentalni. Ne gre le za to, da je ženski vcepljeno v zavest, da biti sama ni zaželeno. Res nično je ženski težko mirno delati znotraj tega „fanatičnega moškega“ sveta. Edina možnost, s katero ženska doseže določen tip spoštovanja (kolikor je parcialne in nepristne), je družina. Za mnoge ženske so po sledice, če si upajo spustiti se v individualne boje z moškim, lahko usod na: revščina, izolacija, tudi smrt, odvisno je od temperamenta moške ga in od socialnega razreda, iz katerega izhaja. Šele ko bo naše gibanje postalo res močno in se bomo mogle nanj opreti, se bomo lahko borile za svoje pravice.

Druga teorija krive zavesti: da ženske same žele biti zapostavljene, je za našo gibanje še nevarnejša od prve. Ta teorija zanika osnovno resni co, da imajo moški realno korist (v socialnem, ekonomskem, seksual nem in psihološkem pogledu) od svoje supremacije. Zato se ne bomo osvobodile le s tem, da se bomo take kazale. Poskušajte, če ste ekono msko neodvisne. Rezultat ne bo priljubljenost in spoštovanje. Moški se vas bodo izogibali – boste pošast, čarovnica, kastratorka. Ali pa vas bodo kaznovali s tem, da vas ne bodo ljubili.

Prav gotovo je eden najpomembnejših ciljev ta, da bi razjasnile vsem ženskam, da ima naš inferiorni položaj na socialno ekonomskem in dru žbenem področju svoj izvor ne v „naravni inferiornosti“, pač pa v pra vem izkoriščanju, ki se ga da analizirati.

Vendar se ne smemo ustaviti tu, konec samopomilovanja in rojstvo sa mozavesti ne zagotavljata konca zapostavljanja. Naloga našega gibanja

torej ni v tem, da si očitamo pasivnost, slabotnost in odvistnost. Naša naloga je postati dovolj močne za osebno konfrontacijo; ustvariti mo ramo s skupnim delom neko vizijo o svobodi in upanje, da bomo kon čno premagale moško supremacijo – kjerkoli.

ODPOVEJMO SE DRUŽBI, ODPOVEJMO SE JEZIKU

Dovolj mi je tega, da moram reagirati sama v svojem kotičku, vsako krat kadar sem prizadeta kot posameznik. Zdi se mi grozno, da ne mo rem sama obiskovati nekaterih krajev, da me mora biti strah, če hodim sama ponoči. Krivično je, da ne morem nagovoriti moškega, ne da bi se ta čutil polaskanega. Ne skušajmo prilagoditi sistema našim pogo jem, pač pa se mu odpovejmo! Da bomo lahko iskrene v svojih idejah, si moramo prisvojiti moško miselnost v vseh njenih oblikah. Odpove jmo se družini, v kateri si je moški ustvaril svoje paternalistične in pa triarhalne mini-skupnosti. Zavržimo reakcionarne ideje o seksu, ki so vzrok našega gorja. Odpovejmo se političnemu sistemu, kateremukoli, ki nas spreminja v kuharice, strojepisice, koklje in prostitutke in nas ne sprejema kot individuum, ampak kot funkcije. Če sem se pridružila te mu gibanju, sem se tudi zato, da bi se borila proti tendenci „odprta usta“ – to pomeni proti poslušanju dobrih nasvetov. Govorimo torej o teh besedah! Dejanske uporabljamo jezik razreda, determiniranega z ekono mskimi in socialnimi faktori. In vendar, ženske nikoli nismo imele naj manjšega vpliva na te sektorje, kar pomeni, da uporabljamo jezik moš kih, da bi lahko izrazile svoj lastni govor. Torej sem prišla tudi za to, da bi skupaj poiskale lasten jezik, ki bi bil vsaj malo naš. Poskušajmo biti celotne osebnosti, ne več fragmenti, ne le ženske, temveč postani mo trdna ovira, s katero se bodo moški srečevali. Prišla sem, da bi pos tala kamen. (Iz L'idiot liberte)

ŽENSKI UPOR

„Bodo ženske vedno ločene druga od druge? Ne bodo nikoli ustvarile enotnega združenja?“

Olympe de Gonges, 1971

Ženska ni to, kar je moški, moški ni to, kar ženska. Identificirati žen sko z moškim pomeni zatajiti edino pot k osvobajanju. Osvoboditi se, za žensko ne pomeni sprejeti tako življenje, kot ga ima moški. Ženska kot oseba ne zanika moškega kot osebo, pač pa odklanja njegovo abso lutno vlogo. V socialnem življenju odklanja njegovo avtoritativno vlo go. Do zdaj so mit komplementarnosti uporabljali moški zato, da bi u vejjavili svojo oblast. Moški si je sam ustvaril podobo žene, kakršna naj bi bila. Nedolžnost, čistost, zvestoba niso čednosti, temveč vezi, ki so potrebne za obstoj družine. Čast je naslednja represivna zakonitost. V zakonu prepoznamo institucijo, ki nas je podredila usodi moških. Smo proti zakonu!

Preprečevanje abortusov spada med globalne prepovedi ženske avtono mij. Nočemo misliti na materinstvo vse življenje! Ženska je naveličana vzgajati sina, ki bo postal slab ljubimec. S svobodo, po kateri težimo, bomo osvobodile tudi svojega sina in sin je človeštvo. Sprejemamo svo bodo seksa v vseh njegovih oblikah, kajti frigidnost ni alternativa časti. Edina zadovoljiva možnost je svobodna zveza. Otroci in adolescenti i majo pravico do radovednosti in seksualnih iger. Civilizacija nas je pod redila, cerkev nas je imenovala seks, psihoanaliza nas je prevarala, mark sizem nas je podal domnevi revoluciji. Za veliko ponižanje, ki nam ga je prizadejal patriarhalni svet, so odgovorni sistematski misleci: postavi li so ženski princip kot nujnost za obstoj človeške vrste. V metafiziki so opravičili to, kar je bilo nepravilno in kruto v življenju ženske. Plju nimo na Hegla!

Razredna borba kot revolucionarna teorija izključuje žensko. Moški je vedno govoril v imenu vsega človeštva. Moč moškega je v tem, da se identificira s kulturo, naša pa je v tem, da jo odklanjamo. Tako se bo moški razločeval od ženske in bo moral poslušati vse, kar zadeva njo. Ne bo se porušil svet, če njihovo psihološko raznotežje ne bo več slone lo na naši podrejenosti.

V uporih iščemo avtentičnost in te ne bomo žrtvovale ne organizaciji ne prozelitizmu (vnemi misijonarja).

Komuniciramo samo z ženskami!

Rim, julij 1970

(Priredila iz UBU: Alenka Blažina)

KAM ŠTUDENTSKO GIBANJE

Vprašanje je seveda v zraku, ki ga dihamo ter ga v nervozi polnimo s tobakovim dimom. Potrebno ga je bilo izreči, nekje in nekako zgodi se je na FF, v sejemski atmosferi, v nekakšnem preludiju študentskega gibanja v novem študijskem letu. Izrekel ga je Jaša Zlobec s svojim predlogom o trdno organizirani študentski partiji, pri čemer mu je bila za izhodišče analiza v Komunističnem manifestu pa še lasten pomislek in premislek o ljubljanskem študentskem gibanju.

O VPRAŠANJU

Omenjeni predlog je bil temu zapisu le povod. Iz Jaševega predloga, ki sem ga obračal, kakor se ga je dalo, sem namreč iztresel življenjsko pomembno vprašanje. Torej ni moj namen predlog frontalno napasti, pač pa pregledati predpostavke in konsekvence vprašanja, ki ga je po gojevalo. Misel, da je treba študentsko gibanje intenzivirati z ustanovitvijo partije, ki bo s trdim sistemom odgovornosti obvezovala svoje člane, da bodo aktivni, je seveda eden možnih odgovorov, ko razmišljamo o vprašanju: kako vse vsebinsko bogastvo, ki se je nakopičilo v preteklem letu, primerno organizirati v učinkovito dejavno obliko. Tako po stavljeno vprašanje potrjuje sklep, da se naše gibanje nahaja v nekakšni krizi, ko stoji na neki točki in ne ve, ali bo vsak čas izgubilo ravnotežje in strmoglavilo ali pa se bo pogumno zagnalo naprej.

KAKŠNA JE LAHKO KRIZA

Ta kriza je mogoče nujna, o čemer ni izgubljati besed. Bolj pomembno je, ali v sebi nosi kal nadaljnega razvoja ali kal nadaljnega propada. V tem trenutku je težko to oceniti, kajti samo od nas je odvisno, ali bo kriza plodna ali ne.

PROSTOR ZA VSE

Vsa pluraliteta vsebin, oblik, odnosov itd. je širok prostor za študentski angažma, kajti ta prostor si je ustvarjalo študentsko gibanje samo. V njem je torej prostora tudi za omenjeno partijo, katere konkretna oblika pa nam za zdaj še ni znana. Ko bi šlo samo za obliko združevanja radikalno usmerjenih študentov, ki bi s sistemom odgovornosti za ostrili svojo dejavnost, bi si funkcionalno ne mogli želeči česa boljšega. Vendar pa se mi zdi, da bi ob ustanavljanju takšne partije morali premisliti o pomembnih faktorjih, ki bi ob na vrat na nos ustanovljeni partiji mogli nastopiti.

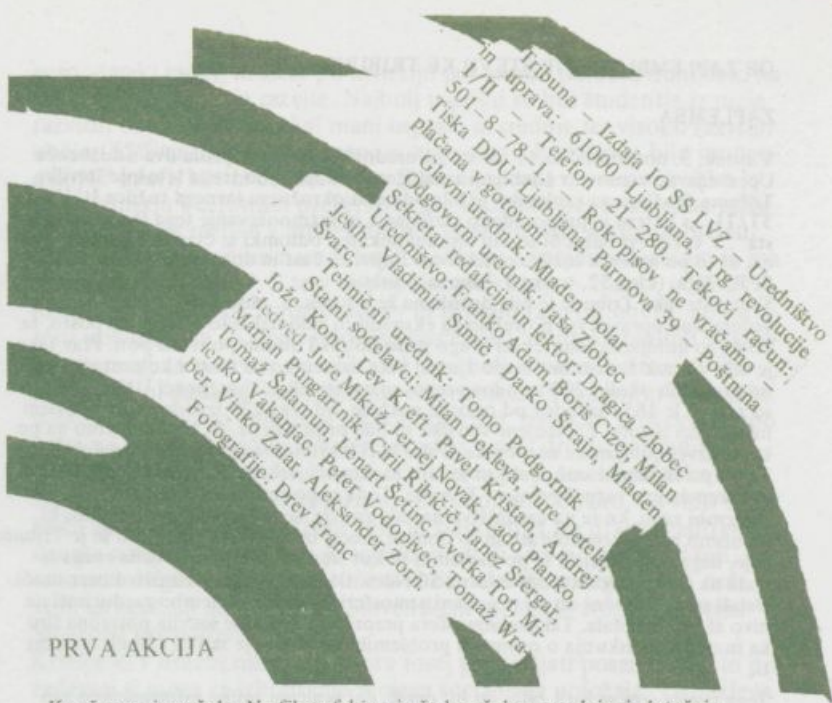
ŠTUDENTSKO GIBANJE MORA ŽIVETI DALJE

Prvi pomislek: Partija, ki bi združevala najradikalnejši del študentov, bi z veliko verjetnostjo naletela na „principielno odklonilen odnos“ ob stoječih struktur v tej meri, da bi bila obtožena ekstremizma in kar je še temu podobnega, s čimer bi celotno študentsko gibanje lahko doživelo „lov na čarovnice“.

Drugi pomislek: Bojim se, da bi partija lahko postala bolj ali manj zaprta struktura, kar bi jo lahko diskvalificiralo med samimi študenti. Tako bi zašli v nepotrebne zdrahe znotraj študentskega gibanja samega, s čimer bi partija dosegla ravno nasprotno od svojih hotenj: izgubo časa in energije, namesto racionalizacije obojega.

Z napisanim se torej zavzemam za ohranitev širine študentskega gibanja, ob premišljenih posameznih elementih.

Darko Štrajn

PRVA AKCIJA

Končno se je začelo. Na filozofski se je že končalo prvo dejanje letošnje študentske aktivnosti. Verjetno način organizacije dogodkov na filozofski ni bistveno pomemben, vendar se ne morem povsem strinjati z nekaterimi organizacijskimi idejami. Na filozofski je zakoreninjeno mnenje, da samo politična dejavnost za študente ni dovolj zanimiva, zato potekajo vse politične manifestacije vzporedno z dogodki druge vrste: s kulturnimi akcijami (lanski maraton) ali z vrnitvijo v stare lepe čase nepotvorjene in neizmalicene menjave (letošnji sejem). Ne nasprotujem tem vzporednim dogodkom, vendar menim, da bi morali spodbujati k aktivnosti. V tem smislu je ideja o glasbenem prosvetljevanju študentskih množic popolnoma zgrešena. Še ob vsaki manifestaciji na filozofski je bilo v avli slišati glasbo in tam okoli je vedno posedalo dolgočasen tipov, ki so tako kradli bogu čas in bili prisotni le zato, da bi jim kdo ne mogel očitati, da jih ni bilo (ker je – biti prisoten – tudi že stil).

No, na sejm so se poleg organiziranega dolgočasa dogajale tudi mnoge važnejše stvari. Jaša je ustanavljal ali bolje rečeno predstavil možnost ustanovitve nove partije proletarcev, katere ideološka izhodišča so zapisana že v Programu Zveze komunistov in v Manifestu Zveze komunistov. Na žalost sem zamudil Jaševo predstavitev nove partije, toda iz pogovora po Jaševem Uvodu sem videl, da gre za vprašanje organizirane študentske aktivnosti. Ideja o novi partiji se je rodila, potem ko se je izkazalo, da stara oblika akcijskega odbora, ni več uspešna (ne vem, če je to res, da ni uspešna spontana in voluntaristična oblika delovanja akcijskega odbora, res pa je, da letos akcijski odbor še ni storil ničesar). Po mojem gre tu za konformistično partijsko pojmovanje akcijskega odbora, ki naj bi kot etabliрана ustanova skrbel, da bi nam ne bilo potrebno mozgati, kaj naj storimo. Toda ne – akcijski odbor je vendar le iniciator, in če ne da iniciativ, to še ne pomeni, da je ta oblika slaba. Ljudje iz akcijskega odbora ne delajo ipi to naj bo opravičilo, da smo nedelavni tudi mi. Rešitev ni nova partija, ker tudi ta ne bo delovala, če njeni člani ne bodo delali. Rešitev je torej v delovanju in ne v partiji.

Toda, zakaj sem proti partiji kot obliki delovanja? Predvsem gre tu za moje nezaupanje v partijo kot ustanovo, ki nujno postane v nekem trenutku zavira v naprednem delovanju. Mnenja sem, da bi bila nova partija samo še dodatna grožnja resnični demokraciji, kot je to že obstoječa partija. Pa pustimo ob strani moje anarhistično izhodišče in si ogledimo perspektive nove partije. Četudi smo še taki idealisti in povsem prepričani, da se naša partija ne more skorumpirati, da bi se nikoli ne poslužila dogmatizma kot sredstva, da bi bila njena notranja organizacija demokratična, skratka, da bi bila partija, ki bi presejala okvire klasične partije, je vendarle partijski sistem tega sveta tak, da take partije ne dopušča. Takšna partija bi bila politično neuspešna. Izkušnje zahodnih levih partij kažejo, da so bile takšne partije v demokratičnem boju za volivce vedno prekratke in še vse so se poslužile v svojem parlamentarnem delovanju pranja možganov. Drug moment je članstvo take partije. Kolikor sem uspel razbrati iz Jaševih odgovorov, naj bi partija začela z delom na univerzi. Toda študentje so lahko le iniciator revolucionarnega delovanja, ne pa njegov nosilec. Nosilec je nujno delavski razred, to pa pomeni, da bi morala partija ven iz univerze. To je problem, ob katerem se študentska gibanja klonila. Delavski razred v študentskem gibanju ni videl tudi svojega gibanja, študentske partije so se zazdele vsiljevanje, saj študentje niso proletarci. Tako so ostala študentska gibanja v neštudentski javnosti brez podpore, ker pa so se oddaljila od študentskih interesov, so postala nezanimiva tudi za študente. Tako je omahnila nemška SDS, ameriška SDS, dve partiji, ki predstavljata višek v dosedanjem angažiranju študentov.

Delovanje ex cathedra torej odpade. Ostane nam delovanje de profundis v smislu Dutschkejeve nove alternative o gibanju brez avtoritete, kjer so ideji ni vodje izpostavljeni stalni kritiki. Verjamem v razdrobljeno gibanje v lokalnih skupnostih, kakršnega je vpeljala ameriška nova levica. Na naših univerzah bi rad videl skupine anarhistov, maoistov, trockistov, marksistov in podobno levičarsko sranje v ustvarjalnem dialogu, kakor poteka to v Ameriki, in ne v drobnjakarskem laskanju, kot to počno domišljavi Evropejci, ki še niso istisnili iz sebe živčne vere v lastni prav, ki so jo podedovali od svojih netolerantnih in razdiralnih očetov. Zametek tovrstnega delovanja je bil po moji akciji odbor. Odbor ne dela več, toda k vragu, tudi mi bomo po krati, pa se bo svet takrat ustavil? Še bolj bi brez nas. Kar toplo mi je pri srcu, ko pomislim, kako zelo smo vsi nadomestljivi.

Se pravi, treba je delati. Tu pa je imel Jašev program dobro točko. Časopis. Tudi časopis je ustanova, toda ustanova brez odločanja, brez perspektiv, odločanja. Zato so pastri časopisa demokraciji manj nevarne. Časopis je sredstvo vplivanja, sredstvo prepričevanja, izobraževanja, iztreznjevanja, pridobivanja. Tudi če je demaopiški, je še vedno manj nevaren, ker ne odloča. Časopis kot zveza enako mislečih ljudi, ki pišejo, časopis, katerega merilo uspeha ni finančni uspeh, je v veliko manjši nevarnosti, da postane sredstvo pranja možganov. In povrh vsega: Jugoslavija potrebuje levo usmerjen časopis.

VLADIMIR SIMIČ

ZAPLEMBE

V torek, 3. novembra ob 11 uri sta na uredništvo Tribune prišla dva uslužbenca Uprave javne varnosti v Ljubljani z nalogom za zaplembo tretje letošnje številke Tribune. Podlaga za zaplembo je bila odločba okrožnega javnega tožilca št. UT 37/71, „s katero je prepovedano razširjanje in razmnoževanje tega študentskega lista“. V tožilčevi odločbi so bili citirani nekateri odlomki iz članka Pavleta Kristana, ki so po mnenju tožilca objektivno žaljivi za čast in dobro ime predsednika SFRJ Tita. (člen 52, točka 7 Zakona o tisku).

Tretja številka Tribune je bila dotiskana že v torek, 2. novembra zvečer. Še istega večera smo opravili vse potrebno za ekspedit in smo naklado odnesli na pošto, tako da so ljubljanski naročniki drugo jutro dobili Tribuno po redni poti. Prav tako je bilo v torek zvečer in v sredo zjutraj pred zaplembo na cesti v kolportaži legalno prodanih okoli 1200 izvodov prepovedane številke. Uslužbenci UJV so zasegli le 1654 izvodov od celotne naklade, od tega 235 izvodov samo s prvim in zadnjim listom. Zaplenjene številke so bile pripravljene, da jih odnesemo na pošto za izvenljubljanske naročnike. Tako le-ti inkriminirane številke niso dobili. Takoj po zaplembi smo, kolikor je bilo to mogoče, obvestili vse naše kolporterje, naj prenehajo z razpečevanjem Tribune. Toda neposredno pred zaplembo in ob zaplembi sami, ko je na uredništvu nastala zmeda, se je pojavilo precej ljudi, ki jih nismo mogli kontrolirati, in so donesli precej izvodov Tribune. Tako se je, Tribune, baje, ilegalno prodajala še po zaplembi in kot smo nekje slišali, je cena enega iz vod na črnem trgu narasla celo na 50 Ndin. Ob tem je bilo uredništvo brez moči. Ostali smo nemočni ob tej negativni atmosferi, ki skuša zaplembo zreducirati na nivo afere, škandala. Takšna atmosfera preprečuje, da bi se razvila potrebna široka in odkrita diskusija o osnovnih problemih, na katere je skušal članek opozoriti.

Tega zapisa sem se lotil zato, da bi: prvič, dal bralcem točne informacije o zaplembi, in drugič, po svojih močeh skušal nastopiti proti takšni atmosferi in nas topiti tudi proti mišljenju, da poteka glavna fronta med tožilstvom oz. sodiščem in nami. Prepričan sem namreč, da se moramo pogovarjati o čem drugem, ne o pravdanju s sodiščem, in da so naši nasprotniki druge.

Še istega dne, 3. novembra zvečer, je bil sklican razširjeni sestanek izdajateljskega sveta Tribune in uredništva. Sestanek je bil vroč, trajal je kakšne 4 ure, na njem se izmenjalo svoje misli kakih 30 diskutantov. Na koncu je bila soglasno sprejeta naslednja izjava.

„Svet Tribune je 3. novembra na skupni seji z uredništvom razpravljal o položaju, ki je nastal po odloku javnega tožilca o začasni prepovedi razširjanja tretje letošnje številke Tribune. Povod za začasno prepoved je bil članek, ki se kritično opredeljuje do smotnosti prisostvovanja predsednika SFRJ na proslavi v Perziji. Svet je ugotovil, da prispevek Pavleta Kristana, kakor tudi odprto pismo aktivista ZK pri Tribuni Titu, razkriva protislovje med ideološko načelnostjo in političnim pragmatizmom v naši zunanje-politični praksi. To protislovje se kaže tudi v naših odnosih do reakcionarnega režima v Perziji. Svet ocenjuje, da članek Pavleta Kristana prispeva k razčiščenju te dileme in soglašajo z usmeritvijo članka, ki v svoji vsebinski celoti ni žaljiv.“

Podobna stališča sta sprejela tudi aktiv komunistov v vodstvih študentskih organizacij in izvršni odbor SS LVZ.

Dodati je treba še, da je to prva zaplemba Tribune v njeni dvajsetletni zgodovini. Prej se je sicer dogajalo, da so tiskarne dlje časa blokirale tiskanje določenih števil (npr. aprila letos), vendar do formalno-pravne zaplembe ni prišlo.

ČLANEK

V tretji številki Tribune sta bili objavljeni dve odprti pismi Titu: prvo so napisali člani ZK s Tribune, drugo pa Pavle Kristan. Povod za obe pismi je bil obisk predsednika Tita v Iranu na proslavi 2500 letnice perzijskega cesarstva. Obe pismi sta ob primeru Perzije skušali pokazati na osnovno protislovje v naši zunanji politiki. To je protislovje med proklamiranimi načeli socializma in internacionalizma, ki nas obvezujejo, da navezujemo stike z vsemi naprednimi gibanji v svetu — sem pa spada gotovo tudi gverilsko gibanje proti diktaturi perzijskega šaha — in med politično prakso, ki nas sili v kompromise z reakcionarnimi režimi, med katerimi je gotovo eden najkrutejših prav v Perziji. Ta dilema se v zunanji politiki zastavlja neprestano, ob vseh diplomatskih in ekonomskih stikih z veliko večino držav na svetu. Kako naj ima Jugoslavija dobre in prijateljske odnose z vladami, ki prepuščejo leve stranke, negirajo osnovna načela marksizma, ki vladajo s policijsko diktaturo in nasiljem, omejujejo osnovne svoboščine državljanov in kršijo osnove človeške pravice? In kako, da na drugi strani politično ne podpiramo (ali ne podpiramo dovolj) naprednih strank in gibanj, ki bi nazadnjaške režime rada zrušila, gibanj, kot so Črni panterji v Ameriki, palestinsko gibanje, Bangla Deš, opozicijska gibanja v Grčiji, Braziliji, Maroku, Sudanu itd. in še številna druga povišja po svetu?

Mislím, da je zdaj nesmiselno, da se spuščamo v dolge debate o žaljivosti ali ne žaljivosti posameznih formulacij. S tem bi se samo spuščali na nivo tožilstva in sodišča. Gre nam zato, da v široki debati, ki sta jo odprla pismi, pokažemo svoje stališče o tem osrednjem političnem problemu. S tem da bomo potrdili pozitivno vsebino obeh odprtih pism, bomo najbolj presegli logiko sodišča in nastalo atmosfero afere.

Hkrati s to temeljno zunanje-politično problematiko sta oba članka implicitno odprla doslej še nenačeto vprašanje, nekakšen tabu, namreč kritiko predsednika republike. Obstaja namreč precej razširjeno mnenje, da je osebnost Tita eden redkih momentov, ki se združujejo interesno tako heterogeno Jugoslavijo. Zdaj smo slišali ostra negodovanja, češ, še tega so se študentje lotili, še to hočejo uničiti. Ne bom se spuščal v razglabljanja, koliko je v zgoraj navedenem mnenju resnice (Tito je brez dvoma močan integrativni faktor), menim pa, da se moramo 26 let po revoluciji ponovno temeljito pogovoriti, kaj nas, Jugoslavo, ne združuje, ali je to res le osebnost Titova. Vloga in pomen Titove osebnosti moramo oceniti odkrito, premišljeno in tudi kritično. Vse kaže, da je v naši skupnosti predvsem v zadnjem času marsikaj zaškripalo, teh zavor pa ne bomo mogli odpraviti, če bodo obstajale načelno nedotakljive teme in tabuji, in tudi ne, če se bomo postavljali na načelno stališče, da je v naši družbi vse dobro in prav. Pavletov inkriminirani članek se je loteval vseh ted bistvenih problemov in zdaj je na nas, da to začeto delo poglobljeno nadaljujemo. Zato predlagamo, da bi se ob teh problemih sklicalo večje število zborov po vseh fakultetah, kjer bi o tem povedali svoje stališče.

Preostane še vprašanje, zakaj se je uredništvo odločilo, da objavi dva prispevka z enako temo, in v čem je razlika med obema. Napisal sem že, da so prvo pismo podpisali izključno člani Zveze komunistov v uredništvu. Napisano je bilo torej z vidika ZK in na podlagi statusa in programa ZK. Izhajajoč iz tega programa, je zahtevalo, da se v zunanji politiki ločita dva nivoja: nivo države in državljskih odnosov, ki morajo biti dobri tudi z državami, katerih režimov ne odobravamo. K temu nas sili že ekonomska nuja. (Najočitnejši primer za to so najbrž naši od-

nosi z ZDA.) Drugi nivo je nivo partije, ki mora tudi v zunanji politiki nastopati kot avtonomna ideološka sila. Zavedati se mora, kdo je naš razredni sovražnik in kdo ne, dajati mora svojo jasno podporo vsem naprednim gibanjem v svetu, ne glede na to, kakšni so pri tem državniški interesi. Samo v povezavi vseh naprednih gibanj je možnost trajne spremembe sveta. Bojim se pa, da sta naša državna in partijska politika vse preveč zašli v vsakodnevni pragmatizem prakse, da se vse preveč izgublja v sluzenju kratkoročnim interesom in da marsikdaj pozabljata na osnovna načela, ki nas zavezujejo. To je bil smisel in kontekst prvega sestavka.

ČLANEK

Članek Pavleta Kristana pa je bil napisan iz osebnega vidika, z vidika državljana SFRJ. Predsednik Tito bo na svoji poti po svetu govoril tudi v njegovem imenu. Tega pooblastila mu pisec članka ne daje, ker se z njegovim potovanjem ne strinja. Pozdrave, ki jih bo predsednik Tito izročal na svojem potovanju v imenu narodov Jugoslavije, torej tudi v imenu pisca kot državljana te dežele, bodo slišali zgolj monarhi in državniki, ki so daleč od svojih ljudstev, ki svoja ljudstva zatirajo. Ljudstev ne bo na proslavo v Perziji, nihče jih ni vabil. Pisec ob tem zastavlja dilemo med „diplomatsko igro“ in avtentično revolucionarno politiko. Ali pa se ni v tej dilemi, ki je vedno nujno prisotna v zunanji politiki, tehtnica preveč nagnila na stran diplomatske igre? Ali v zapleteni konstelaciji diplomatsko-ekonomskih odnosov ne pozabljamo čedalje bolj na revolucionarna gibanja, zrasla iz živih hotenij ljudstev? Na njihovo stran se postavljajo pisec članka: na stran zatiranih in izkoriščanih onstran minskih polj zastraženega Perzepolisa, in v imenu te „široke reke ljudstev“ meni, da je to Titovo potovanje v nasprotju z revolucionarno politiko.

Morda se s Pavletom Kristanom v marsičem ne moremo strinjati, morda je članek na mnogih mestih nedomišljen in pomanjkljiv, morda so nekatere formulacije na pisane prehitro. Članek pa vsekakor ostaja izziv k razmišljanju v neki bistveni smeri, ki še ni bila dovolj načeta. Tudi če se z mnogimi mislimi ne strinjamo, nas članek ne more pustiti indiferentne. Njegova prizadetost in odkrita osebna angažiranost nas silita k lastni opredelitvi. Vsi v uredniškem odboru smo bili soglasni, da zaradi vsega tega članek ne more biti žaljiv, čeprav je napisan odkrito in brez diplomatskega in politikantskega taktiziranja in zavijanja. Bili smo mnenja, da se oba članka, prav zato, ker odpirata isto vprašanje z dveh različnih vidikov, zelo dobro dopolnjujeta. Zato smo tudi oba objavili. Najbrž pa smo še vse preveč mladi in naivni, tako smo pri objavi precenili odprtost tiska pri nas. V svoji mladosti in naivnosti smo si namreč predstavljali, da so ljudje, ki so zmožni samoupravljanja v svojih delovnih organizacijah, tudi dovolj zreli, da se do članka sami avtonomno in brez tožilčevega posredovanja opredelijo.

SODIŠČE

Sodna obravnava je bila v petek, 5. novembra ob 12 uri. Najprej so nastala težave, ker je na sojenje prišlo okoli 150 ljudi, soba, kjer je zasedal senat, pa je imela prostora le za okoli 30. Mnóžica, ki ni mogla v sobo, je na začetku glasno negodovala, vendar se je kasneje po posredovanju nas samih umirila. Spočetka zelo burna razprava, se je tako nadaljevala normalno. Kot pričajo bili najprej zaslišan Pavle Kristan, ki je svoj članek temeljito logično razčlenil in razložil. Nato je prišel Tone Remc, vršilec dolžnosti predsednika izdajateljskega sveta Tribune, ki je poskušal članek vključiti v kontekst celotnega študentskega gibanja in njegovih prizadevanj. Potem je pričal še Jaša Zlobec, odgovorni urednik Tribune, ki je skušal pokazati, da so trditve članka zvedljive na dokazljiva dejstva, ki seveda ne morejo biti žaljiva, in na avtorjeve subjektivne občutke, ki niso delikt. Tožilec je v svojem predlogu vztrajal na tem, da je članek objektivno žaljiv, pri tem pa je žaljivost iz določenih formulacij raztegnil na celotni kontekst članka. Odvetnik se je v svojem nastopu skliceval predvsem na javno mnenje ter na članke iz tujih časopisov in revij (pri tem je morda zlasti zanimiv podatek, da se celo zahodnemu ški predsednik Heinemann ni hotel udeležiti slavlja v Perzepolisu v protest proti šahovi diktaturi). Senat se je po krajšem posvetu odločil, da v celoti sprejme tožilecove predlog. Okrožni javni tožilec je bil dr. Anton Skobir, predsednik senata pa dr. Živko Zobeč. Razprava je trajala kakšne tri ure. Na sklep sodišča smo vložili pritožbo na vrhovno sodišče SRS.

Tisk je o zaplembi poročal zelo skopo. Kratke informacije, ki so samo povedale, da je bila Tribuna zaplenjena zaradi žaljive časti predsednika republike, so bile v bistvu dezinformacije, ker niso povedale ničesar o pozitivni vsebini članka. Javno mnenje, ki si je pod žaljivost Tita predstavljal najbrž nekaj monstroznega in precej hujskega, kot je Pavletov članek, se je tako v veliki meri po nepotrebnem odvrnilo proti nam. Ljudje niso imeli možnosti, da bi sami presodili, koliko je članek žaljiv ali ne, med naročniki, ki pa so številko dobili, so bila mnenja zelo deljena. Žaljivost je pač matematično nekaj nedokazljivega, presoditi bi jo moral avtonomno vsak bralec. To ni bilo mogoče, in zato iskreno upam, da se bodo bralci avtonomno opredelili do same vsebine in osnovnih idej članka; omogočiti takšno opredelitev in diskusijo pa je bil namen tega zapisa.

Mladen Dolar

Women liberator MLADEN DOLAR

„Študentke v Jugoslaviji imamo v sedanjem trenutku morda edinstveno priložnost, da postanemo resnična socialna moč, da predstavljamo permanentno nevarnost senilnim birokratskim strukturam, da jim naganjamo strah v kosti in jim ne pustimo zaspati.“ (Mladen Dolar, 4. št. Tribune, 3. stran).

Prav je, da se borimo za žensko enakopravnost, prav je tudi, da postavimo ženski novo vlogo v tej družbi, dozdeva pa se mi, da je Dolar le krenil predaleč po tej poti. V imenu študentov moškega spola protestiram proti Dolarjevi enostranski in nasilni razdelitvi študentske populacije. S svojimi besedami je omalovažujoče na stopil proti vsem prizadevanjem študentov moškega spola v zadnjih letih. Preprosto NI NAS, izbrisani smo s površja zemlje.

Kakšni nameni so vodili tovariša Dolarja k takšni konstataciji? Kaj se dogaja z njim, da v vsem vidi samo ženske? To, kar je storil tovariš Dolar, je huda in nedgovorna potvorba. Kdo stoji za njim, katere temne sile ga podpirajo? Tak na čin falzificiranja resničnosti poznamo že iz časov stalinizma. Se mar vračamo na zaj? Mar bomo v študentskih vrstah uporabljali tak način boja?

Vsak ima pravico do svojih idej. Razumeli in morda celo podprli bi tovariša Dolarja, če bi ustanavljal borbene oddelke študentk, če bi s študentkami ustanovil novo partijo ali cerkev... Ne moremo pa trpeti leži in podtikovanj.

Zato ogorčeno protestiram in predlagam, če Dolar svoje izjave ne prekliče, kolektivni odstop moškega dela uredništva.

Jaša Zlobec

Jože Kone (korektor Tribune) naj se pazi!
mladen dolar

SPREJEMNI IZPITI ZARADI DOBRIH NAVAD

Pred mano je raziskava dr. Ivana Toličiča in dr. Leona Zormana, profesorja oddelka za psihologijo na filozofski fakulteti v Ljubljani, o Pro učevanju sprejemnih meril za vpis novih študentov na univerzo. Raziskavo je naročila univerza, sofinancirali pa so jo sklad Borisa Kidriča in izobraževalne skupnosti SR Slovenije.

Že samo iniciativo, posebej pa še opravljeno raziskovalno delo profesorjev, moramo pozdraviti, saj je prav iz vrst študentov prišel očitek univerzi, da premalo skrbi za študente in njihove študijske probleme in da so vsa prizadevanja za reformo študija zaradi tega zmeraj obtičale na ni voju verbalizma in subjektivnih razmišljanj. Seveda to ne pomeni tudi, da se lahko v celoti strinjamo z ugotovitvami, zlasti pa s predlogi raziskovalcev o uvajanju sprejemnih izpitov na ljubljanski univerzi. Raziskava je tako široko in natančno zasnovana ter izvedena, da poleg osnovne intencije izvajalcev, (ki se kot rdeča nit vleče skozi vse delo) o neizogibni potrebi uvajanja sprejemnih izpitov, nam obenem daje bogat material za zavrnitev te intencije.

Metoda

Raziskava je zasnovana na metodi analize statističnih podatkov in drugih relevantnih značilnosti vseh ali skoraj vseh novincev vpisne generacije leta 1967/68. To je na osnovi analize njihovih študijskih uspehov v 3. in 4. razredu srednje šole in na maturi ter študijskih uspehov v 1. in 2. letniku na fakulteti, potem domicila in izobrazbe očeta ter na osnovi analize rezultatov testov splošne poučenosti in intelektualnih sposobnosti, M-serije in Beta testa, ki so jih v prvem letniku naredili študentje. Med temi podatki sta me najbolj zanimala domicil in izobrazba očeta, kot faktorji motivacije oz. mobilnosti ter ko izvora socialne neenakosti.

V uvodnem delu avtorja navajata dva glavna izhodiščna razloga za uvajanje sprejemnih izpitov, in sicer: nezadostne kapacitete fakultet ter velik osip študentov (stran 17-18). Ob tem se zdi, da niso bila upoštevana dejstva, da število novincev iz leta v leto stagnira ali celo vпада, ter da se odpira novo univerzitetno središče v Mariboru.

Glavni razlog za uvajanje sprejemnih izpitov ostane torej osip kot odvisna spremenljivka. To raziskavo zato lahko imenujemo najbolj temeljito in izčrpno delo o osipu. Škoda je le, da v postavljanju hipotez iščejo hibe za študijski neuspeh izključno pri študentih, kar pa problem močno zožuje. Je že res, da je osip v prvih letnikih velik (65%) in da je tudi v drugih letnikih pomemben (25%). Toda s tem, da se strinjamo, da je osip nekakšna naknadna selekcija študentov po sposobnosti, želimo le upravičiti sprejemne izpite kot bolj učinkovito, predhodno selekcijo. Ob taki logiki pa smo obšli vprašanja, kot so: stagniranje ali vpadanje števila diplomirancev ter dejstvo, da osip vključuje tudi dobršen del na dpovprečno sposobnih študentov. (Ne osipajo se le slabi, temveč tudi odličnjaki.) Če je osip pomemben, celo zaskrbljujoč v prvem in drugem letniku, kaj se dogaja v višjih letnikih, kamor so se prebili, po statističnih podatkih v raziskavi, pretežno odlični in prav dobri ter nekaj manj študentov z dobrim uspehom?

Hipoteze

S prvo skupino hipotez, to je: odnos med srednješolskim uspehom in uspešnostjo pri študiju na univerzi, se ne želimo obsejšeje ukvarjati. Bi lo je logično pričakovati, da bodo imeli boljši dijaki v srednji šoli boljše uspehe tudi na fakulteti (univerza je le boljša gimnazija). Toda raziskava ni odgovorila, zakaj se osipajo tudi odlični in prav dobri dijaki: v prvem letniku se osipa 23% odličnih in 45% prav dobrih dijakov. Razen tega o strukturi (domicil in izobrazba očeta) teh, po srednješolskem uspehu statistično nanizanih študentov, tukaj ne izvemo ničesar. (Tabela 9.9, stran 344)

Najpomembnejša in najbolj zanimiva mi je skupina hipotez: odnos med izobrazbo staršev in uspešnostjo študentov na fakulteti. Dokler ni mo goče dobiti bolj zanesljivih in diferenciranih kazavcev o socialnem statusu in o razslojenosti prebivalstva, kot eno od najbolj zanesljivih moramo sprejeti socialno pripadnost po izobrazbi očeta, čeprav nam ta (visoka/visja - srednja - manj kot srednja) ne pove niti o delovnem položaju niti o položaju družine.

Hipoteze so predpostavljale, da ni razlik pri uspešnosti, splošni poučenosti in intelektualnih sposobnosti študentov, katerih starši imajo visoko ali višjo, srednjo ali manj kot srednješolsko izobrazbo. Rezultati so pokazali da je „v prvem letniku uspelo največ tistih študentov, katerih očetje imajo nižjo izobrazbo (manj kot srednjo šolo)“, hkrati ko so pri testu splošne poučenosti in intelektualne sposobnosti dosegli najnižje rezultate. Med vsemi opazovanimi študenti je 813 takih, katerih očetje imajo nižjo izobrazbo, ter 1291 takih, katerih očetje imajo visoko, vi šjo ali srednješolsko izobrazbo. Hipoteze so torej ovržene. Na eni strani ugotavljamo, da je na ljubljanski univerzi premalo študentov iz nižjih slojev in manj razvitih občin, ker taki otroci nimajo dovolj ambicij, nerazvito kulturno-ekonomsko okolje demotivira otroke za nadaljevanje študija (dr. Jezernik), na drugi strani pa vidimo, da so prav taki študentje pri študiju najbolj uspešni. Najbrž je resnica to, da so dijaki iz manj razvitih območij demotivirani zato, ker ne vidijo nobene možnosti za dostojno življenje in študij v Ljubljani.

Poglejmo še podatke o domicilu. Raziskovalci so razdelili občine po

gospodarski moči, in sicer po kriteriju per kapita narodni dohodek, na višje, srednje in nižje razvite. Najbolj uspešni so bili študentje iz nižje razvitih občin (57%), nekaj manj uspešni iz srednje ter visoko razvitih občin (55% oz. 54%). Študentov iz nižje razvitih občin je bilo mnogo manj (7 krat), kot iz ostalih delov Slovenije, toda ne vemo, koliko je to v razmerju s celotnim prebivalstvom. Raziskovalci te izsledke razlagajo tako, „da razlike v intelektualnih sposobnostih nadomestijo študenti iz občin z nižjim narodnim dohodkom z večjim interesom in marljivostjo pri študiju“. S tem se popolnoma strinjam. Samo, odkod ta marljivost študentov iz nižjih slojev in iz manj razvitih občin, ko pa so testi pokazali, da so glede splošne poučenosti in intelektualnih sposobnosti precej za onimi iz razvitih občin in bolj situiranih družin? Ta marljivost ni dana od boga, niti jim ni prirojena. S pomočjo izobrazbe si skuša ta mladina izboljšati socialni položaj, izenačiti svoj neenak položaj, se iztrgati revščini. Ta neenakost je v naši družbi zafundirana, rekli smo ji socialna diferenciacija. V bistvu pa je to ekonomska - to rej tudi politična neenakopravnost. Zafundirana je tako, da vidiš svojo bedo skozi limuzine, razkošne hiše in stanovanja ter drage (malo)meš čanske navade drugih, in ti je sojeno, da tudi sam postaneš takšen, da se moraš dvigniti. Kakršne primere vidiš, takšnim moraš slediti tudi sam. Drugačnih ali boljših na Slovenskem ni, ker je tvoja domovina Slovenija premajhna.

Krvice ki v družbi nastajajo, mora torej popravljati posameznik, in pri zadevati si mora za izboljšanje svojega socialnega položaja. Ta peklen skamašinerija, to samožrtvovanje ali, lepše povedano, mobilnost zmanjša osip, obenem pa močno vpliva na ohranjanje sedanjega odtuja nega načina sistema študija. Študij postaja sredstvo za mobilnost. Študij je torej sredstvo, s pomočjo katerega pridem do diplome, do limuzine, do lepih hiš in dobrih navad (in do psov), ni pa cilj. Kakšen pa bi naj bil cilj tistih, ki že vse to imajo, in ki so, sodeč po podatkih iz raziskave (izobrazba očeta in domicil), na ljubljanski univerzi v večini? Imam vtis, poudarjam, le vtis, da za take študente potrebujemo novo, elitistično univerzo. Potrebujemo sprejemne izpite, da bi imeli elitne študente za elitno univerzo. Ta univerza pa bi postala elitistična ne samo po kriterijih študija, temveč tudi po socialnem sestavu. Študentje iz manj razvitih območij in iz nižjih slojev bi na sprejemnih izpitih pretežno odpadli, saj so s testi splošne poučenosti in intelektualne sposobnosti pokazali občutno slabše rezultate (glej stran 366-67, 371). Verjetno pa imajo slabše ocene tudi v srednji šoli. Študentom, katerih očetje imajo visoko in višjo ali srednje izobrazbo ter enake sposobnosti z onimi iz nižjega tabora, bi se verjetno manjkrat zgodilo, da bi na sprejemnih izpitih odpadli: ker bi jim lahko najeli inštruktorje, bi jim doma lahko pomagali ali pa zagotovili take pogoje in stimulanse, da bi pri sprejemu uspeli.

Osnova neenakosti je to: to, kar se nekaterim posreči z denarjem oziroma s pomočjo materialnih možnosti, morajo drugi doseči z izrednim žrtvovanjem. Samo da je le-teh premalo. To je, menim, odgovor na te žavno vprašanje, zakaj „črpamo“ relativno in absolutno majhno število študentov iz naših najbolj obljubljenih in manj razvitih krajev.

Ne vztrajam, da so take misli in sklepi znanstveno utemeljeni, niti, da ne moremo vanje dvomiti. Raziskovalcem se lahko samo zahvaljujemo za temeljito delo. Le „nesrečni“ koinkidenca lahko pripisujemo takšno povezavo med hipotezami in rezultati raziskave ter med idejo o sprejemnih izpitih na eni strani in med čim večjim „povpraševanjem“ za na dpovprečnimi študenti ter med našo aktualno socialno situacijo na drugi strani.

Mi bi se radi šli reformo univerze. Mi smo poštene. Naše želje so čisti in sveti nameni: to velja za nas vse. Le da so naše metode preveč „raskalne“. Mi bi se radi raka znebili tako, da bi vse rakaste bolnike pobili. S tem pa nam gotovo zemlja ne bo lažja, temveč težja za spomenik na grobu take reformice.

Jože Konc

STALIŠČA IO SŠ LVZ O SPREJEMNIH IZPITIH

1. Podpiramo uvedbo svetovalne službe za študente, ki naj deluje v okviru posebne strokovne službe pri univerzi, predlagamo ustanovitev posebne komisije pri univerzi, ki bo vodila politiko pri svetovanju in vpisu.
2. Smo proti sprejemnim izpitom in numerus claususu na vseh fakultetah.
3. Univerza ni sama kriva za velik osip, to je predvsem krivda tistih, ki ji ne omogočajo normalnega dela. Univerza naj si prizadeva za nove rešitve v šolskem sistemu in z odločnimi akcijami spreminja odnos do študijskega dela in znanosti.
4. Menimo, da je akcija za uvedbo svetovalnega dela pri vpisu, prizadevanja za boljše pogoje dela na posameznih fakultetah in za spremembo načina in vsebine študija na univerzi dobra priložnost za sodelovanje profesorjev, srednješolcev in študentov.

Ljubljana 10. septembra 1971

POPRAVEK

Uredništvo je naravnost osupnila zamenjava imena nad člankom, ki je izšel v prejšnji številki. Članek je imel naslov K NAŠEMU TRENUTKU in piše, da je izpod peresa našega znanega kulturnega in političnega delavca in sodobnika Josipa Vidmarja. Vendar je povsem jasno, da je in novani članek napisal zdaj že pokojni znani kulturni delavec in poet Josip Stritar, v letu 1885. K zamenjavi imena je verjetno pripomoglo dejstvo, da je obema pisateljema ime Josip. Uredništvo v profesionalni sramoti, ko ga je zadela huda zmot, v brezupu dviguje roke in vzklika svoje obžalovanje. Lečilo v zadregi mu je edino up, da so bralci sami zasumili kakšno razliko. Ako pa ne, odreka se občinstva svojega, kakor se ga mora tudi prizadeti avtor.

za uredništvo
A. ZORN

FIKTIVNI ALI STVARNI KONFLIKT Nastop Toneta Remca pred sodiščem

Tone Remc, v. d. predsednika Sveta Tribune, je najprej pojasnil funkcijo sveta kot organa družbenega upravljanja in poudaril avtonomnost uredništva v realiziranju sprejetega koncepta Tribune. Na to je opozoril na izjavo sveta Tribune in flaglasil, da po mnenju sveta članek Pavleta Kristana v njegovi vsebinski celoti ni žaljiv. Tone Remc je na več primerih dokazal, da je notranje protislovje „med ideološko načelnostjo in političnim pragmatizmom“ v praksi zunanje politike dejansko prisotno, in da torej to ni nobena funkcija Tribune ali avtorja. Zavzel se je za avtonomno – kritično – pozicijo ZKJ v odnosu do operativne državne zunanje politike, izhajajoč pri tem iz vloge in odgovornosti Zveze komunistov Jugoslavije v mednarodnem prostoru. Proces kreiranja in izvajanja zunanje politike socialistične države ima več nivojev; vanj se vključuje večje število samostojnih družbenih subjektov, ki vsak na svoj avtentični način konstituirajo zunanjo politiko SFRJ. V drugem delu je Tone Remc govoril o številnih akcijah študentov na zunanje-političnem področju in seznanil sodni senat, da je bila aktivnost študentov – še posebej množične manifestacije ob odpo-vedbi obiska predsednika Tita v Italiji v pristojnih družbenopolitičnih strukturah SRS, vključno s komisijo za vprašanja mednarodnih odnosov skupščine SRS, zelo pozitivno ocenjena. Zunanje politične akcije ljubljanskih študentov so pospešile pozitivne tokove v dejavnosti SRS pri konstituiranju zunanje politike Jugoslavije. Vztrajal je pri tem, da se tudi prispevek Pavleta Kristana lahko pravilno razume samo v takšnem celovitem kontekstu zunanje politične dejavnosti slovenskih študentov.

Ker uprava našega lista ves čas dobiva nenavadno veliko oseb-
nih, telefonskih in pismenih naročil, objavljamo naročilni-
co in vas vabimo, da se z njo naročite na Tribuno. Naročilni-
co izpolnite, izrežite in prilepite na dopisnico. Naš naslov:
TRIBUNA, ŠTUDENTSKI LIST
61000 LJUBLJANA
TRG REVOLUCIJE 1/II

TRIBUNA

PRIIMEK IN IME: _____

ULICA IN ŠTEVILKA: _____

POŠTNA ŠTEVILKA IN KRAJ: _____

Nepreklicno naročam . . . izvodov Tribune in se obvezujem, da bom letno naročnino 25 Ndin po ravnal na tekoči račun 501-8-78-1.

Celotna naročnina znaša 25 Ndin, podporna na ročnina pa 50 Ndin.

Tribuno vam bomo začeli pošiljati, takoj ko bo ste poravnali naročnino.

PODPIS: _____

ZBOR SODELAVCEV

Malo nas je in težko rinemo naprej. Mečejo nam polena pod noge in nas spotikajo. Čim več nas bo, laže bomo vračalu udarce. Po predalih se vam nabira na kupe člankov, po glavah vam brni od genialnih idej. Zakaj? Pridite, podarite nam svoje bogastvo. Rabimo vas. V ČETRTEK, DRUGEGA DECEMBRA 1971 OB OSEMNAJSTIH BO NA TRIBUNI SESTANEK POLITIČNE REDAKCIJE. PRIDITE, SODELAVCI.

Vaša trdna pest naj prek Tribune udari, da bo odmevalo po celi Slove-niji. Tribuna vam je na razpolago, s srcem in dušo.

SPOŠTOVANO UREDNIŠTVO

Opozorila bi rada le na nekaj netočnih podatkov, ki jih je tov. Dra-gica Zlobec navedla v svojem članku v 2. št. TRIBUNE. Če bi vse študente, ki v začetku študija ne uspejo, a kljub temu sta-nujejo v ŠD, obsojali, bi bil spisek velik.

„Sestra neke predsednice“ je legalno, na podlagi odločbe spreje-mne komisije stanovala v ŠN. Omeniti le „sestra neke predsednice“ in ne povedati imena, pomeni umazano in neutemeljeno insinuaci-jo, češ da je predsednica bloka izkoristila svoj položaj. Mislim, da je članek napisan v stilu vseh onih, ki govorijo po kotih, a ne re-prezentirajo konkretnih podatkov tistih organov, ki so postavljeni za reševanje teh zadev.

Res je, da stanujejo v ŠD nekateri študentje, ki nimajo pravice, vendar jih krijejo drugi sami. Vsak, ki ta korak naredi pa temu go-tovo pozna vzrok. Povsod res ne gre gladko kot po maslu, a se ure-di. Vsak, ki ima voljo, konča svoj študij hitro ali počasi, lahko ali težko. Mislim, da je v začetku potrebna pomoč starejših, zato je tudi univerza odobrila ponoven enkratni vpis, ki ga lahko vsak stu-dent z upravičenim razlogom izkoristi enkrat med študijem, če se mu kje zatakne. Da sta v IX. bloku dve prazni nadstropji, ni res, ker je vse zasedeno. Res je le to, da ni bil polno zaseden prvi dan, ker niso mogli priti na vrsto vsa dekleta; to pa je popolnoma razumljivo ob tolikšnem številu prosilk.

Zaželjeno bi bilo, da se pisci takih in podobnih člankov drugič prej o svoji temi popolneje informirajo in šele nato seznanjajo šir-šo javnost. Kajti lahko je obsojati, teže pa je to sprejeti.

BREDA DRENEK-SOTOŠEK

Študentsko naselje blok 9
61000 LJUBLJANA

V Ljubljani, 3.11.1971

OGLAS

Študentki, ki pavzira in zna vsaj malo kuhati, nudim sobo brezplačno – po dogovoru tudi hrano in nagrado, za pomoč k štiričlanski družini. Šifra: Intelektualka (Naslov na uredništvu)

RAZPIS ZA MESTO SEKRETARJA MO SŠ LVZ

Razpisujemo honorarno delovno mesto sekretarja Mednarodnega od-bora SŠ LVZ. Pogoji so:

1. reden študent ali enoletni pavzer
2. znanje vsaj dveh svetovnih jezikov
3. poznavanje finančnega poslovanja in problematike študentskega gi-banja
4. honorar 400,00 din

Razpis velja do 25. 11. 1971. Kandidati naj se oglasijo na Mednarod-nem odboru SŠ, Trg revolucije 1/II, soba 84, vsak dan razen sobote od 12. – 13.30 ure.

Mednarodni odbor SŠ LVZ

Študentska organizacija in njena vloga

Za razliko od nekaterih drugih člankov v Tribuni se bom lotil problematike, ki prizadeva študentsko populacijo in njen politični nastop, na malce drugačen način in predvsem z vidika študentske organizacije. Ker je bila sta ra Zveza študentov v Sloveniji pred nekaj leti reorganizirana v Skupnosti študentov posameznih univerz, bi lahko zastavili vprašanje, ali lahko sploh še govorimo o organizaciji, ko naj bi pravzaprav šlo za samoupravno in ne vem še kakšno obliko delovanja študentov. Žal sprememba naziva in morda statuta sama po sebi take spremembe nikoli nista mogla jamčiti. Tako študentska organizacija, torej institucija študentske populacije, obstaja v malo drugačni obliki in novi preobliki. Odločilno za oceno, da gre za organizacijo študentov, ni ime, spak pa nastop in vloga tega mehanizma.

Pomembno dejstvo je prav gotovo to, da je ta študentska organizacija (Zveza študentov Jugoslavije oz. Skupnost študentov LVZ) formalno samo stojna. Ločitev in nato še izstop iz Zveze mladine pred dobrim desetletjem je skrhla Zvezo mladine kot birokratsko transmisijo in prvič postavil politično vodstvo pred dejstvo drugačnega in drugače delujočega družbeno političnega sistema. Organizacije so ostale še naprej monolitne in nič manj zbirateljarske kot pred tem razcepom. Razlika je le v tem, da ni bilo več poenotene organizacije za poenotenje mladine (torej srednješolcev, študentov, mladih delavcev in kmetov). Študentje so se narahlo izvili izpod krempljev birokratskega državnega mehanizma, kar je pozneje omogočilo nastanek radikalnega študentskega gibanja mimo nemočnih forumov študentske organizacije. Konfrontacija z represivnim državnim aparatom se zato pri študentih redkeje kaže v forumskih bojih ali boju proti organizaciji, ki se imenuje Zveza študentov. Ponavadi je to soočenje bolj direktno in tudi ostreje (z milico, z organi državne varnosti itd.).

Ugotavljam torej, da je razvoj v smer radikalizacije šel precej daleč. Pona vadi to imenujemo študentsko gibanje. Treba pa je poudariti, da pogosto za vzemajo tudi forumi študentske organizacije precej radikalna stališča glede na stališča drugih družbeno političnih organizacij. Tak nastop študentske organizacije ostaja včasih brez večjega odmeva ali ga skušajo politična vodstva kratkoma ignorirati (npr., ko niso klicali predstavnika IO SS LVZ na sestanke republiškega političnega aktiva ob kandidiranju članov predsedstva SFRJ). Večinoma pa ima mnenje študentske organizacije ustrezen odmev, njen nastop pa tako vlogo, da krha funkcionalno zgrajen politični sistem. Še posebej nevšečna so bila stališča IO SS LVZ ob ustavnih spremembah, ob izvolitvi Mitje Ribičiča za člana predsedstva SFRJ, ob akciji 25 poslanec.

Za tiste, ki sedijo po raznih forumih SZDL, ZK, Zveze borcev itd., je bilo lanske šolsko leto Lenar Setine (predsednik IO SS LVZ) nevaren radikal.

Hkrati pa je bil ta isti nastop vodstva študentske organizacije za angažiranje, spolitiziranje študente, za študentsko gibanje torej za akcijski odbor in za tiste, ki so demonstrirali premlačen, forumski, parčalen, skratka stopiciranje na mestu pod očetovsko zaščito partijskega aparata na univerzi. Ta ko je večinoma ostal brez odmeva ali pa je predstavljal dobrodošlo podporo političnega foruma.

Križa študentske organizacije

Zaradi takega položaja in nastopanja lahko govorimo o krizi študentske organizacije. Skrajno konsekvenco je potegnil Manifest zasedene Filozofske fakultete, ki ji je v prvem poglavju zapel posmrtno mašo. Organizacija je mrtva, naj živi gibanje!

Nasproti uradni študentski organizaciji se je znašlo študentsko gibanje z akcijskim odborom in neštetimi drugimi oblikami dela. Tribuna lahko mirno imenujemo glasnik tega gibanja. Nasproti izvršnemu odboru Skupnosti študentov se je znašlo dokaj radikalnejše glasilo, nasproti Lenartu Setincu Jaša Zlobec. Spopadla stase dva koncepta – šetincizem in jašizem, kot smo ju včasih rahlo ironično imenovali. Lenart Setine je izgubil vajeti iz rok in se je s tem pomiril. Razglašena je bila dvojnost, organizacija in gibanje, ki naj bi se dopolnjevali ali včasih tudi malo zbudili.

Kljub različenosti oseb, konceptov in delovanja lahko vendar zatrdimo, da je šlo za celoto, zadnje strani iste medalje. Šele poskus, da bi gibanje preraslo in zatemnilo organizacijo, je sprožil povračilni užaljeni odgovor uradnih struktur (prepoved demonstracij 20. maja 1971, domnevno ob 100-letnici pariške Komune).

Prišel je čas, da gibanje pokaže svoje, to je bila zasedba Filozofske fakultete. Tam je gibanje pokazalo svojo moč in svojo slabost. V svojem članku „Zdaj študentje“ v tretji številki Tribune je Darjo Štrajn opisal vzdušje in stanje gibanja po končani zasedbi FF:

Študentje, ki so sodelovali v zasedbi, so se nenadoma zopet znašli v grozljivi vsakdanjosti, s skoraj dramatičnim vprašanjem: Zakaj smo to pravzaprav počeli? Ker v tistem trenutku v veliki kritičnosti nihče ni mogel prepričljivo prikazati konkretnih rezultatov zasedbe, ker smo vsi v trehnutkih vrhunca zasedbe pričakovali tako veliko, smo se v dane trenutke le s težavo streznili.

Gibanje je doseglo višek, rezultat je morda spomin, kaj lahko storimo, otipljiv rezultat pa je Manifest, idejna zmeda markusejanstva, kvazitrockizma a la Pierre Frank in dutschkejanstva. Namesno kritične analize smo do bili bombaste parole, namesto realnosti utopične zahteve. Ko prvič preberš ta Manifest, se ti zazdi: kakšna da je razlika med njim in uradnim pi sarjenjem izvršnega odbora SS LVZ. Če pa Manifest primerjaš npr. s tezami ali pa s Prispevkom o reformi univerze v zborniku L. Setinca ugotoviš, da suhoparno, pragmatično in deklarativno splošno postavljene teze uradnega foruma ne obetajo ne več in ne manj od sicer drugačne in bolj živo pisane ga, a nič bolj teoretično utemeljenega ali v konkretno akcijo usmerjenega Manifesta. Oba dražita bika, saj nihče ga ne grabi za roge. In ravno v tem je nekonstruktivnost enih kot drugih. Odločitev je nemogoča, celo čustvena ne: saj gre za razliko med stolčkom in pozo. Bistvenih vprašanj pa se prvi kot drugih komaj dotikajo.

Po počitnicah smo se vrnili v Ljubljano in zvedeli, kaj je počel Tone Remc, kako se je Lenar Setine skregal na SZDL in kako se je v to nastalo forumsko godljo vključil vsakdo, ki je le znal spregovoriti besedo POLITI KA. Akcija 25 poslancev je bila višek krize družbeno političnih organizacij in tudi njen začasni razplet. To, da se je univerzitetni komite ZK postavil na eno stran, Roman Albrecht pa na drugo, je bolj postranskega pomena, saj ni hče ni postavil zastavljenega vprašanja tako, da bi se znašla pod udarcem kritike celota. Polemika se je zreducirala na posameznike, na njihovo ravnanje – namesto na sistem. Tako je ta totaliteta struktur in dekev, njihovi medsebojni odnosi in mehanizmi – s katerimi se ta sistem ohranja, varuje in reproducira in po katerih deluje – ostala nedotaknjena.

Medtem ko je Lenart Setine poslednjič nastopil hudo razdiralno za sicer precej nemoteno delujoč sistem družbeno političnih organizacij, je gibanje spalo. Tu di pozneje se ni in ni hotelo zbuditi. Akcijskemu odboru smo začeli pisati nekrologe, ugotovili smo, da se je preživel. Sestanki so bili zmeraj slabše obiskani, de bate nič več tako bučne, – zato pa se je marsikomu, ki je v akcijskem odboru vi del gibalno silo „razrednega sovražnika“, mlo storilo pri srčku.

Gibanje se je utelesilo v Tribuni, Tribuna pa ga je zapustila, se nanj kritično ozrla (Mladen Dolar in predvsem Jaša Zlobec v 1. številki Tribune). Jaša je nehal biti jašist, jašisti so za Jašo zaostali. Jaša je že v naslovu svojega članka zapisal, da gre za konec neke namišljene idile. Zelo pravilno je Jaša ugotovil, da si moramo „izbiti iz glave iluzijo, da bomo spremenili družbo po mozaični metodi“. Postavil je še vprašanje: „Ali je način vodenja te družbe v bistvu zdrav in nas bo nekam pripeljal – ali pa je v samem strženu nekaj narobe, in se bomo morali še enkrat iz prašati o nas do konca?“

Večina ni prišla, ni mogla ali ni hotela priti do tako radikalnih zaključkov. Medtem ko se mi ta prelom z dutschkejanstvom in frazerstvom Manifesta zasedene FF zdi izredno pomemben, je očitno nekako šel mimo večine. Namesto žgoče ga ognja samokritike in na tej osnovi zgrajene kritične akcije smo dobili vrsto drugih konceptov: od nekeke zmesi čustvenega revolucionarstva in realpolitike do starih in izrabljenih fraz o novih pomembnih bitkah za samoupravljanje, ki naj bi se jih udeleževali. Ta tretji, odrešilni element naše družbe, naj bi razvijali, iz mimoze naj bi potrpežljivo vzgajali trden hrast .. in se uklanjali vsaki novi direktivi z vrha, kajti tam so najvišje in vidijo najbolje vse nevarnosti, ki pretijo tej na ši mimosi. Ta koncepcija je zanimiva. Obrazložena je v neštetih referatih in stali ščih partijskega aparata UK ZKS. Pa naj končam s prispodobno: strinjaj bi se z va mi, dragi tovariši, a bojim se, da vzgajate navaden osat. Kajti če kdo kritiko in a nalizo zamenja s pragmatizmom v imenu etičnih vrednot daljnje prihodnosti, se utegne zgoditi, da ustvarjalnost in pripravljenost za boj zamenja poslušnost, le-to pa dopolni apatija. In akcija v končni fazi zgreši zastavljeni in razglašeni cilj.

Prav ti dve koncepciji sta zdaj v spopadu – na eni strani partijski aparat, na drugi koncentrat študentskega gibanja okrog časopisa. Ni več stare situacije, Le nart Setine in Gojko Stanič sta složna proti Tribuni, partijski aktivni pa so mesta debat, obkladanj z žaljivkami, obtožbami... Dopolnjevanje je zamenjala konfron tacija.

Ta novi razpored sil je popolnoma spremenil situacijo. Povod za vse to je dala zaplemba 3. številke Tribune. Ne bi je omenjal, če bi ne šlo ravno za dosledno uresničevanje te nove, kritične in osveščene usmeritve.

Zato se mi zdi ob že znani novi konstelaciji sil nevarna težnja, ki se je pokazala ob študentskem sejmu na FF. Gre za razcep študentskega gibanja: na eni stra ni Jaša s kritiko, samokritiko, teoretično analizo in pozivom na organizirano ak cijo, na organizacijo („študentska partija“) kot borbeno orodje gibanja; na drugi pa poziv na beg iz stvarnosti, na utopijo. Ker je „že zdavnaj jasno, da je zgodovi na takšna, da gre svojo pot“ (citat iz internega glasila FF Fifaka). Naprej beremo v drugem prispevku v isti številki Fifaka, da ostaja veliko neizkoriščeno področ je in našteva „odločilne možnosti za politizacijo študentov“. To so: socialno de lo, zankanje potrošništva in profita, nekonvencionalne oblike življenja itd. itd. To se lepo sliši, v resnici pa te radikalne besede predstavljajo politizacijo zaradi politizacije. Treba je živeti v svetu, z njim, ne pa mimo njega. Sicer ostaneš obro bni pojav, postaneš nesposoben vplivati. Če se odpoveš dobrinam, ki so proizvo di, nujno potrebnih za življenje, – in se umakneš v naravno proizvodnjo za same ga sebe, se izvameš iz družbe, ne rešiš pa ničesar, celo vprašanja lastne vesti in lastne ustvarjalne ali radikalne akcije ne. Ravno narobe, saj bi taka usmeritev študentskega gibanja predstavljala tisto, kar si politiki in demagogi najbolj že lijo. Bila bi zanje vseskozi nenevarna, hkrati pa svarični primer za stare in mlade.

Pot naprej

V istem članku Fifak pravilno ugotavlja:

„Postavili smo zahteve po zmanjšanju socialne diferenciacije, toda nismo po kazali, kako prihaja do večanje socialnih razlik (ostali smo na ravni demagogije). Zahtevali smo stabilizacijo gospodarstva, ne da bi premislili o ekonomskih teme ljih jugoslovanske družbe. Zahtevali smo popolno realizacijo samoupravljanja, ni smo pa analizirali teoretičnih in realnih dimenzij samoupravljanja in industrijske organizacije, niti nismo spoznali vseh implikacij tržnega mehanizma. Ostajali smo preveč demagoški, da bi razkrili vso hipokrizijo in vso manipulativnost ideološke mašinerije, ki se imenuje „samoupravni socializem“.

Zato ne moremo govoriti o dokončnem razcepu, o popolni polarizaciji sil – pravišnji izraz bi bilo iskanje, ki utegne zaiti na stranpot, kljub številnim samokri tičnim spoznanjem. Zato je treba teoretične dileme razčistiti: na debatah, v štu dentskem tisku, po radiu Študent, ...

In tudi svojo organizacijo je treba vzeti trdno v roke. Ideja o študentski parti ji je zato teorija organiziranega nastopa znotraj formalne ustanove študentske or ganizacije (Skupnosti študentov LVZ) in hkratne organizirane akcije navzven. Študentje se moramo zavedati realnih meja naše akcije. Ta akcija je lahko sindika lnega značaja, je lahko akcija za spremembo univerze in šolskega sistema. Da bi to lahko bila, mora biti tudi akcija za spremembo družbe – torej povezana v ce loto in, ne nazadnje, kritiko. Zato je potreben program, program pa je akcija ali pa popisani list papirja, če akcija izostane. Realna dimenzija študentskega gibanja je v teoriji in praksi, v njihovi neločljivosti in povezani akciji, v njihovi enotnosti. To pa nikakor ne pomeni, da lahko študentje zamenjajo koga drugega (delavce) ali da lahko postanejo kaka nova avantgarda. Šele kot množično organizirano gi banje lahko dejavno poseže v politično stvarnost, postavi ne le kritiko, ampak tu di alternative, za katere se bori. Na tej osnovi lahko nastane širša povezava in kon tiniteta akcije. V današnji megleni situaciji našega političnega trenutka to ne po rneni preplašenega poziva na manevriranje in kompromise, ampak na radikalno, toda tudi premišljeno akcijo brez iluzij.

MLADEN ŠVARC

SKLEP SODIŠČA

Okrožno sodišče v Ljubljani je v senatu pod predsedstvom predsednika o.s. dr. Živka Zobe, ob sodelovanju sodnikov o.s. Janka Vodopija in dr. Leona Pompeja kot članov senata, z zapisnikarico Reziko Piskar, na predlog Okrožnega javnega tožilca v Ljubljani, Ut 37/71 od 3.11.1971, zaradi prepovedi razširjanja in razmnoževanja študentskega lista „Tribuna“ št. 3, letnik XXI z dne 25.10.1971, po opravljeni obravnavi, po čl. 57 Zakona o tisku, dne 5.11.1971 v navzočnosti okrožnega javnega tožilca dr. Antona Skobirja ter predstavnikov izdajatelja Tonea Remca in Jasja Zlobca ter njihovega zastopnika odvetnika Andreja Stanovnika iz Ljubljane

sklenilo:

Na podlagi čl. 56 v zvezi s 7, tč. čl. 52 Zakona o tisku in drugih oblikah informacij se prepove razširjanje študentskega lista „Tribuna“ št. 3 z dne 25.10.1971, letnik XXI zaradi članka Pavla Kristana „Cenjeni predsednik SFRJ Josip Broz“.

Vsi izvodi študentskega lista „Tribuna“ št. 3, letnik XXI in klišei objavljenega članka Pavla Kristana se vzamejo in uničijo.

Zoper ta sklep je dovoljena pritožba na Vrhovno sodišče SRS v roku 3 dni od vročitve tega sklepa. Pritožbo je treba vložiti pisмено ali ustno na zapisnik pri Okrožnem sodišču v Ljubljani.

Obrazložitev:

Z odločbo Ut 37/71 od 3.11.1971 je okrožni javni tožilec v Ljubljani začasno prepovedal razširjanje in razmnoževanje študentskega lista „Tribuna“ št. 3 z dne 25.10.1971, ker se v članku Pavla Kristana „Cenjeni predsednik SFRJ Josip Broz“ žali čast in dobro ime predsednika Josipa Broza Tita.

Odločbo je javni tožilec utemeljil s posameznimi citati iz članka, v katerih pisec zatrjuje, da potovnje predsednika republike na proslavo 2500 letnice ustanovitve perzijske države ni združljivo z jugoslovansko revolucionarno politiko, pri čemer pa pisec podaja svoje misli na žaljiv način, ki objektivno žali čast in dobro ime predsednika republike. S predlogom Ut 37/71 od 3.11.1971 pa je javni tožilec predlagal Okrožnemu sodišču v Ljubljani, da v smislu čl. 57 in 60 Zakona o tisku prepove razširjanje 3. številke časopisa „Tribuna“ in da se vsi izvodi te številke vzamejo.

Na obravnavi dne 5.11.1971 je javni tožilec vztrajal pri svojem predlogu glede prepovedi širjenja „Tribune“ in ga razširil na celoten članek Pavla Kristana iz razloga, ker je posamezne žaljive navedbe možno razumeti samo v kontekstu s celotno vsebino članka.

Zastopniki izdajatelja so nasprotno predlagali, da sodišče predlog javnega tožilca zavrne, podrejeno pa, da prepove le posamezne skrbno izločene dele članka. Po mnenju predstavnikov izdajatelja članek v celoti ni žaljiv, ker le prispeva k razčiščenju dileme protislovja med ideološko načelnostjo in političnim pragmatizmom v naši zunanjepolitični praksi ob konkretnem primeru prisostvovanja predsednika SFRJ na proslavi v Perziji. Članek navaja predvsem samo dejstva, kar pa ne more biti žaljivo. V kolikor izraža pisec članka tudi svoje subjektivno mnenje pa ga ima pravico izražati, ker to mnenje ni žaljivo za predsednika republike.

Sodišče je po presoji stališče in navedb obeh strank in po proučitvi inkriminirane članka Pavla Kristana prišlo do zaključka, da članek „Cenjeni predsednik SFRJ Josip Broz“ po svoji vsebini in načinu pisanja žali čast in dobro ime predsednika republike v smislu čl. 52/I tč. 7 Zakona o tisku in da predstavlja zaradi teh žalitev zlorabo svobode informacij po 7. členu citiranega zakona.

Članek je v celoti žaljiv za predsednika republike Josipa Broza Tita, ker pisec v njem na žaljiv in podcenjujoč način obravnava potovanje predsednika republike na proslavo 2500 letnice perzijske države, pri čemer se pisec poslužuje insinuacij glede predsednikovih stikov z državnimi voditelji, da je pozabil na revolucijo, spremenil politično linijo ter paktira z razrodnimi sovražniki in ga zanima bolj proslava v reakcionarni državi, ki zatira ljudstvo in ubija komuniste, kot delo za razvoj človeštva v OZN, s čemer odreja predsedniku republike izpolnjevanje njegovih temeljnih, političnih in moralnih dolžnosti, kar vse predstavlja napad na predsednikovo politično in moralno čast.

Članek je premišljeno grajen, zato ni slučaj, da je že v samem naslovu opuščeno predsednikovo revolucionarno ime Tito. Da gre za namernost pri opustitvi imena Tito, je razvidno iz besedila v osmem odstavku članka, kjer pisec to ime s poudarkom veže na predsednikovo revolucionarno pot: „Vse bolj te hvalijo in čislajo kot državnika, le malo kdo se spomni na Tita – revolucionarja.“ Da je uradni naziv predsednika republike Josip Broz – Tito, ne pa Josip Broz, je splošno in vsakomur znano doma in v tujini, je pa tudi določeno v ustavnih določbah n.pr. čl. 220 Ustave SFRJ. Z navedeno opustitvijo je v članku izraženo namerno podce-

njevanje predsednika republike kot političnega voditelja in revolucionarja, ker mu odreja naziv, ki ga obeležuje kot revolucionarja. Pisec razvija to svojo misel v trditvah iz katerih sledi, da je predsednik republike zapustil revolucionarno pot in spremenil politično linijo tako, da se sedaj druži s predstavniki razrodnih sovražnikov: „Kaj bi pravzaprav morali misliti in kaj mislimo s svetovno žloto državnikov. Le malo komu od njih – če sploh ob kom, bi ti hotel na začetku naše revolucionarne poti stati ob strani. A danes zavzemaš v njihovih vrstah častno mesto, imenujejo te dobrega prijatelja in cenjenega gosta. Vse bolj te hvalijo in čislajo kot državnika, le malo kdo se še spomni na Tita – revolucionarja.“ „Seveda, ker so z druge strani meje, katera ločuje revolucionarje, od razrodnih sovražnikov.“ Zaključek iz tega sledi, da je predsednik republike zapustil revolucionarno pot, kajti če ga hvalijo tisti, ki so na drugi strani meje, ki jih pisec naziva razredne sovražnike, ne more biti Tito več revolucionar, saj razredni sovražniki ne bodo hvalili svojih političnih nasprotnikov ampak kvečjemu nekoga, ki je njim po-godu. Te trditve pa pomenijo insinucijo in napad na čast in dobro ime predsednika republike. Spredaj omenjeno misel razvija pisec naprej: „Spoštovanje, ki so ga nekoč imeli do Tebe in do Jugoslavije, je danes zamenjalo oblazinjeno izražanje spoštljivosti do Tebe kot spretnega državnika. Me odločnim nastopom partizanskega vodje, ki se ne meni za pravila „diplomatske igre“ in ki ga vsi spoštujejo, kar združuje v sebi moč vsega naroda in med zaslužnim „stari prijateljem in ljubim gostom“, ki ga vsi laskavo hvalijo in postavljajo kot drag spomin v družinsko vitrino, je precejšnja razlika.“

Prispodoba na koncu sprednje navedbe pa je posmehljiva in zato še posebej žaljiva. Spredaj omenjena teza pisca članka pa prihaja povsem določeno do izraza v 12. odstavku: „Naj ti na koncu pripišem, da tvojo državniško turnejo v celoti odklanjam kot nezdružljivo z revolucionarno politiko.“ V tem je poudarjena tudi misel o spremembi revolucionarne politike predsednika republike. Namesto te pa podtika članek predsedniku republike paktiranje z razrodnimi sovražniki, kar sledi iz naslednjega: „Povej mi, cenjeni predsednik, o čem se pravzaprav lahko pogovarjaš z ljudmi, kot so Aganw, Hasan II., Huscin Medici, Selasie in drugi? V njihovih deželah je podobno kot v Perziji. Z najrazličnejšimi oblikami depresije dušijo ljudstvo, ki zahteva spremembo razmer, imajo revolucionarna ali gverilska gibanja; na oblasti je domača reakcija, ki jo še do nedavna – in ne dvomim, da tega ne bo počela še naprej – pobijala komuniste in druge nasprotnike režimov. O čem se lahko pogovarjaš s temi ljudmi, od katerih se je odvrnilo vse napredno javno mnenje?“ Te trditve postavlja pisec povsem samovoljno, brez vsake osnove. Kajti znano je, da so se proslave v Perziji udeležili številni predstavniki držav z najrazličnejšimi političnimi sistemi in med temi tudi predstavniki socialističnih držav in da na tej proslavi ni šlo za nobeno politično zbiranje. Ko tu zatrjuje članek, da se predsednik udeležuje reakcionarne proslave, postavlja v naslednjih izvajanjih antitezo, da zanemarija svojo primarno dolžnost zastopanja naprednih interesov v OZN: „Mislim, da ste s svojo udeležbo v Perziji pokazali neinteres do združenih narodov in svoje podcenjevanje vloge in mesta v OZN v letošnjem političnem svetu.“ S tem skuša članek predsednika republike politično diskvalificirati, češ da ne ve kaj je njegova politična dolžnost, ko daje prednost neki proslavi v reakcionarni deželi, pred pomembnim zborovanjem OZN. S tem je izraženo tudi podcenjevanje predsednika republike kot vodilne politične osebnosti. Žaljivost vseh sprednjih navedb sledi iz končnega poudarka: „Žal mi je zate in sramujem se samega sebe!“ Ta zaključna misel je v zvezi z uvodnim delom, kjer pravi pisec, da bo predsednik republike na svoji turneji nastopal tudi v njegovih imenih toisti. „Ker si odpotoval na turnejo, s katero se ne strinjam. Ker si in boš se nastopal tudi v mojem imenu.“ ... „S to navedbo trdi pisec, da je predsednikovo potovanje takšno, da se ga mora on sramovati in sam predsednik obžalovati, da je torej sramotno in nevredno predsednika republike. Isto žaljivo misel poudarja v naslednjem:

„Pišem ti kot človeku in te vprašujem o tvoji človeški vesti.“ Predsednik republike naj bi torej ravnal v nasprotju s svojo človeško vestjo. Tak očitek pa pomeni težko žalitev, kar napada predsednikovo moralno čast.

Glede na ocene članka, kot so: „Žal mi je zate in sramujem se samega sebe“, „pišem ti kot človeku in te vprašujem o tvoji človeški vesti“ in glede na 12. odstavek: „Naj ti na koncu pripišem, da tvojo državniško turnejo v celoti odklanjam kot nezdružljivo z revolucionarno politiko“ pa je tudi naslavljanje „Cenjeni predsednik“ lahko samo ironiziranje in torej huda žalitev, ker ni mogoče nekoga istočasno ceniti, in se sramovati njegovih postopkov.

Tako smatra sodišče, da je članek Pavla Kristana „Cenjeni predsednik SFRJ Josip Broz“ v celoti in v posameznostih žaljiv za predsednika republike in ga je zaradi tega sodišče prepovedalo, ker nasprotuje določilom Zakona o tisku in pomeni zlorabo svobode tiska.

Okrožno sodišče v Ljubljani
dne 5. 11. 1971

Zapisnikarica:
Rezika Piskar l.r.

Predsednik senata:
dr. Živko Zobe l.r.

